

Notat Flådemuseum Nyholm.

Problem

Der er opstået tvivl om, hvad der skal ske med Forsvarets arealer på Nyholm. Det vurderes, at der er et væsentligt potentiale i at etablere et flådemuseum på Nyholm, hvis formål er at formidle 1) flådens historie og dens betydning for Danmarks nuværende velfærd og 2) Forsvarets rolle i Danmark i et nutidigt lys. Dette potentiale, skal ses i lyset af udbruddet af den første egentlige krig i Europa siden 2. verdenskrig, det historiske løft af forsvars budgetter med *det nationale kompromis* og Forsvarets vedvarende rekrutteringsudfordringer.

Baggrund

I forbindelse med forsvarsforliget for 2018-2023 blev et flertal i Folketinget enige om "udflytning af Søværnets enheder fra Nyholm og frasalg af dele af Nyholm".¹ For nylig har flere af forligspartierne udtrykt ønske om, at Nyholm skal blive på Forsvarets hænder.²

Nyholm er den ældste del af de øer som tidligere udgjorde Flådens Leje, og den sidste som stadig tilhører Forsvaret. Nyholm er hjemsted for et stigende antal af Forsvarets myndigheder og tjenestesteder, herunder Forsvarets rekruttering.

Derudover drives et mindre museum kaldet *Skibene på Holmen* på Nyholm, primært omkring 3 skibe og det omgivende område. *Skibene på Holmen* er Danmarks ældste koldkrigsmuseum og på museet udstilles fregatten PEDER SKRAM, torpedomissilbåden SEHESTED, ubåden SÆLEN og Mastekranen.

Museumsformidlingen af Forsvaret finder derudover i dag primært sted via et statsligt museum, Krigsmuseet, som er underlagt og integreret i Nationalmuseet, samt ca. 100 foreninger i form af historiske samlinger, museer og lignende, der på forskellig vis er (løst) knyttet til Forsvaret med erhvervelse/lån af genstande og lokaler. Ofte ledes og drives disse ved hjælp af frivillige, pensionerede militærfolk.

Den samlede statslige finansiering af museumsformidlingen i Danmark relateret til det forsvarsmæssige område estimeres at udgøre ca. 30 mio. kr. per år. Til sammenligning estimeres den statslige finansiering til samme formål i Sverige og Norge at udgøre hhv. 51 mio. kr. og 162 mio. kr. per år *jf. tabel 1 nedenfor*.

¹ <https://www.fmn.dk/globalassets/fmn/dokumenter/forlig/-forsvarsforlig-2018-2023-2018.pdf> p. 15

² Se fx <https://www.berlingske.dk/metropol/ny-tvivl-om-fremtiden-for-forsvarets-historiske-oe-i-koebenhavn-nu-vil> og <https://www.dr.dk/nyheder/indland/forsvarsordfoerere-vil-beholde-soevaernet-midt-i-koebenhavn-men-det-aergrer-kommunen>

lande	Statsligt tilskud (mio. kr. pr år)	Statslige museer (antal)	Netværk/enheder (antal)
Danmark	30	1	100
Sverige	51	8	N/A
Norge	162	3	25

Kilde: FREMFØR³

Løsning

Visionen for Nyholm er at inddrage en del af arealet og bygningsmassen⁴ for at etablere et flådemuseum, som kan belyse og formidle flådens historiske betydning for udviklingen af det danske samfund.

Ambitionen er at skabe en samlet fortælling i forlængelse af flådehistorien, som i et nutidigt lys kan hjælpe med at fortælle, hvorfor det er vigtigt at have et forsvar i et demokrati som Danmark. En fortælling, som dækker det brede behov for folkeoplysning om Forsvarets rolle både i lyset af Danmarks nuværende geopolitiske situation, men som også kan fungere når denne ændres, og som kan udnytte synergier med Forsvarets Personalestyrelse i rekrutteringsøjemed, fx i form af tilbud målrettet børn & unge i uddannelse.

Nyholm er særligt egnet til at huse denne fortælling, idet:

- Nyholms historie som den danske flådes leje skaber et unikt potentiale for at udnytte området og bygningerne til at formidle flådens historie, dens rolle i det danske samfund og udviklingen heraf – ikke mindst i forlængelse af den eksisterende museumsaktivitet omkring de tre skibe og kranen. Som eksempel på områdets kulturhistoriske formidlingspotentiale ligger det historiske linjeskib *Elephanten* begravet som en del af fundamentet for den nuværende skibsmole – som har samme navn.
- Placeringen tæt på Forsvarets rekruttering indeholder et væsentligt synergipotential i et muligt samarbejde med museet om rekrutteringsindsatser, skoletilbud, o. lign. Et museum kan således udgøre en væsentlig indsats i at afhjælpe Forsvarets rekrutteringsudfordringer.
- Placeringen på Holmen har et særdeles højt besøgs-potentiale både i forhold til familier, turister og skoletjeneste. Besøgstal og interesse på Stevns fortet (cirka 40.000 per år) og senest Regan Vest viser, at der er interesse for den historiske fortælling om Forsvaret. Det vurderes bl.a. på den baggrund realistisk at etablere en oplevelse, som kan have en fornuftig driftsøkonomi.

³ <https://usercontent.one/wp/www.fremfor.dk/wp-content/uploads/2017/01/SKANDINAVIENS-ANALYSE-2020-03-08.pdf>

⁴ Se vedlagte tegninger.

- Der er interesse fra det omkringliggende bymiljø, foreninger og Københavns Kommune i at åbne yderligere op for arealerne. Etableringen af en større museumsoplevelse vil tilgodese dette ønske.⁵

Videre proces

Den kritiske forudsætning for at arbejde videre med visionen er, om dele af bygningsmassen og arealet i en eller anden form kan stilles til rådighed af Forsvaret. Såfremt dette er tilfældet, søges projektet udviklet i tre trin:

1. **Feasibility studie** som indeholder en uddybet beskrivelse af baggrund og vision samt en overordnet beskrivelse af selve oplevelsen og på den baggrund foreløbige indikationer af etablerings- og driftsomkostninger/økonomi samt kritiske forudsætninger for succes. Tidshorisont: 3-4 mdr.
2. **Samlet forretningsplan og projektbeskrivelse**, hvor projektvisionen udfoldes og konkretiseres. Eventuelle partnerskaber bag indgår mhp. at sikre samlet finansiering af projektet. Tidshorisont: 12-24 mdr.
3. **Eksekvering** ved gennemførelse af arkitektforløb, evt. udbudsforretning, byggestyring og etablering af organisation og oplevelse. Tidshorisont afhænger af projektets kompleksitet, som defineres i trin 1 og 2.

Muligheden for fondsfinansiering af projektet afsøges.

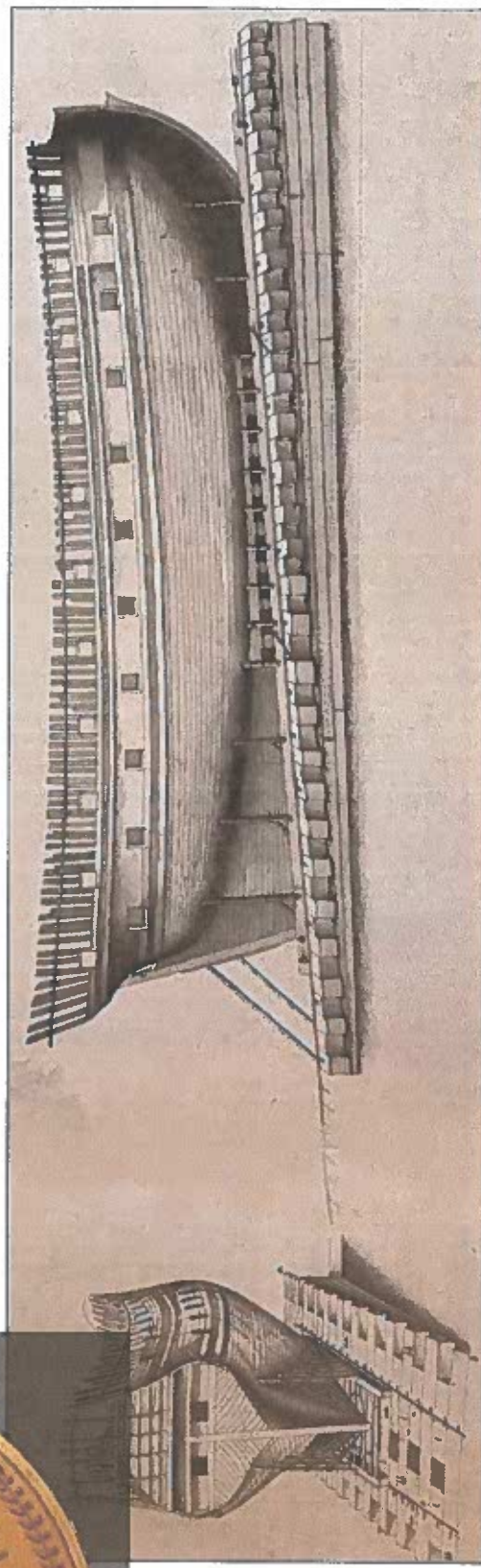
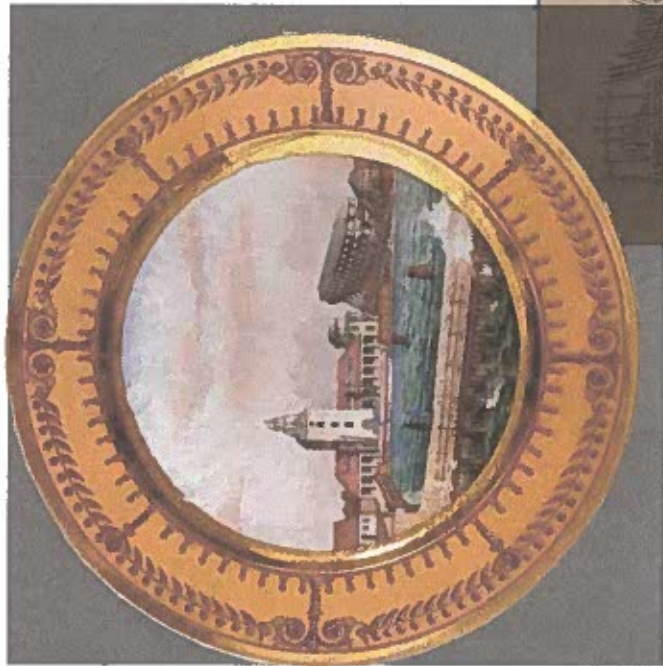
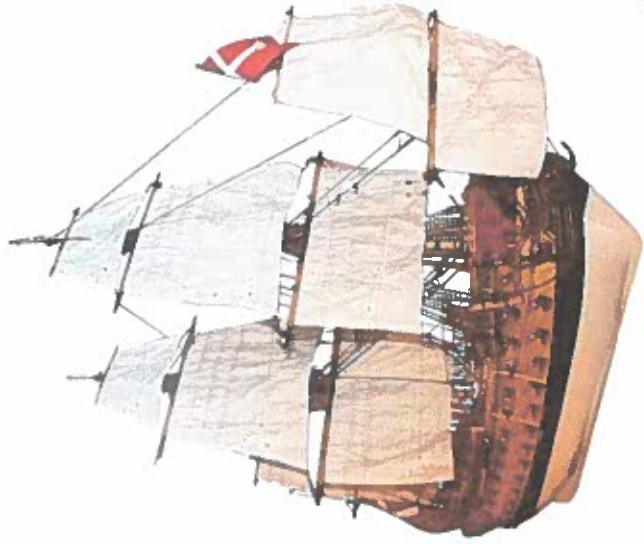
⁵ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/forsvarsordfoerere-vil-beholde-soevaernet-midt-i-koebenhavn-men-det-aergrer-kommunen>

Nyholm - Flådens Leje

Skitse til et nyt Orlogsmuseum i Københavns Havn

Nyholm
14 april 2023

Udarbejdet af:
Ole L. Frantzen
Peter Claudell

Den danske forsvarsvilje

Forord af admiral Tim Sloth Jørgensen
Formand for Peder Skram Fonden

Krig i Europa!

Ruslands krig mod Ukraine og Putins oprustning mod de vestlige lande, sætter en ny militær dagsorden i hele NATO, et fokus på forsvaret af den vestlige verdens frihedsideal og demokratiske værdier.
Danmark, som NATO-medlem, har besluttet at opruste markant med tilsvarende materiel og fysiske forhold til Forsvaret.

Visionen for det beskrevne militære formidlingscenter er at fremme den danske forsvarsvilje og øge tilgangen af dygtigt personale til Forsvaret.

Det militære centers fysiske ramme er Søværnets historiske bygninger i Københavns Havn på Nyholm, og bagtæppet er derfor Danmarks sømilitære historie.

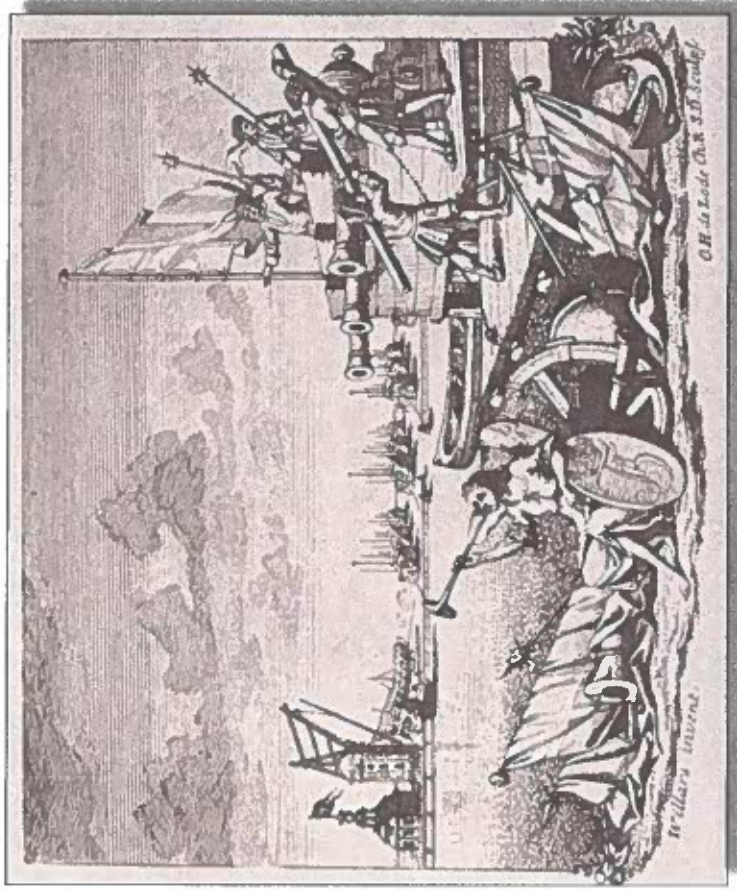
Men alle militære værn skal foldes ud i centeret, med tilsvarende skiftende temaudstillinger om fx de nye F35 jagerfly, den meget omtalte kampvogn Leopard 2, Krigsdroner, efterretninger/spionage, TV studie med "Krigens Døgn" etc.

For hurtigt at sætte og teste projektet, er der nedsat en arbejdsgruppe, som udover løbende at skitsere den langsigtede vision, også er ved at lægge sidste hånd på en pilotudstilling om projektet i og omkring den gamle Mastekran på Nyholm.

Udstillingen vil forløbe over sommeren 2023 og alle er meget velkomne til at komme og give indput til det nye militære center

på projektets vegne

Tim Sloth Jørgensen
Formand for arbejdsgruppen

Nyholtm - Flådens Leje

Skitse til et nyt Orlogsmuseum

1. Januar 2016 blev Orlogsmuseet, der i 2014 var blevet underlagt Nationalmuseet sammen med Tøjhusmuseet (Statens Forsvarshistoriske Museum), nedlagt som et selvstændigt museum og samlingerne overført til Tøjhusmuseet (i dag Krigsmuseet), hvor dele af samlingerne kan ses i museets udstilling. Skitserne her er en fremtidsvision for et nyt moderne museum for Flådens historie i Danmark. Et orlogsmuseum med afsæt i de historiske bygninger på Nyholtm, som Mastekranen, Planbygningen, Under Kronen, Arresten, radiohytten OXA mfl.

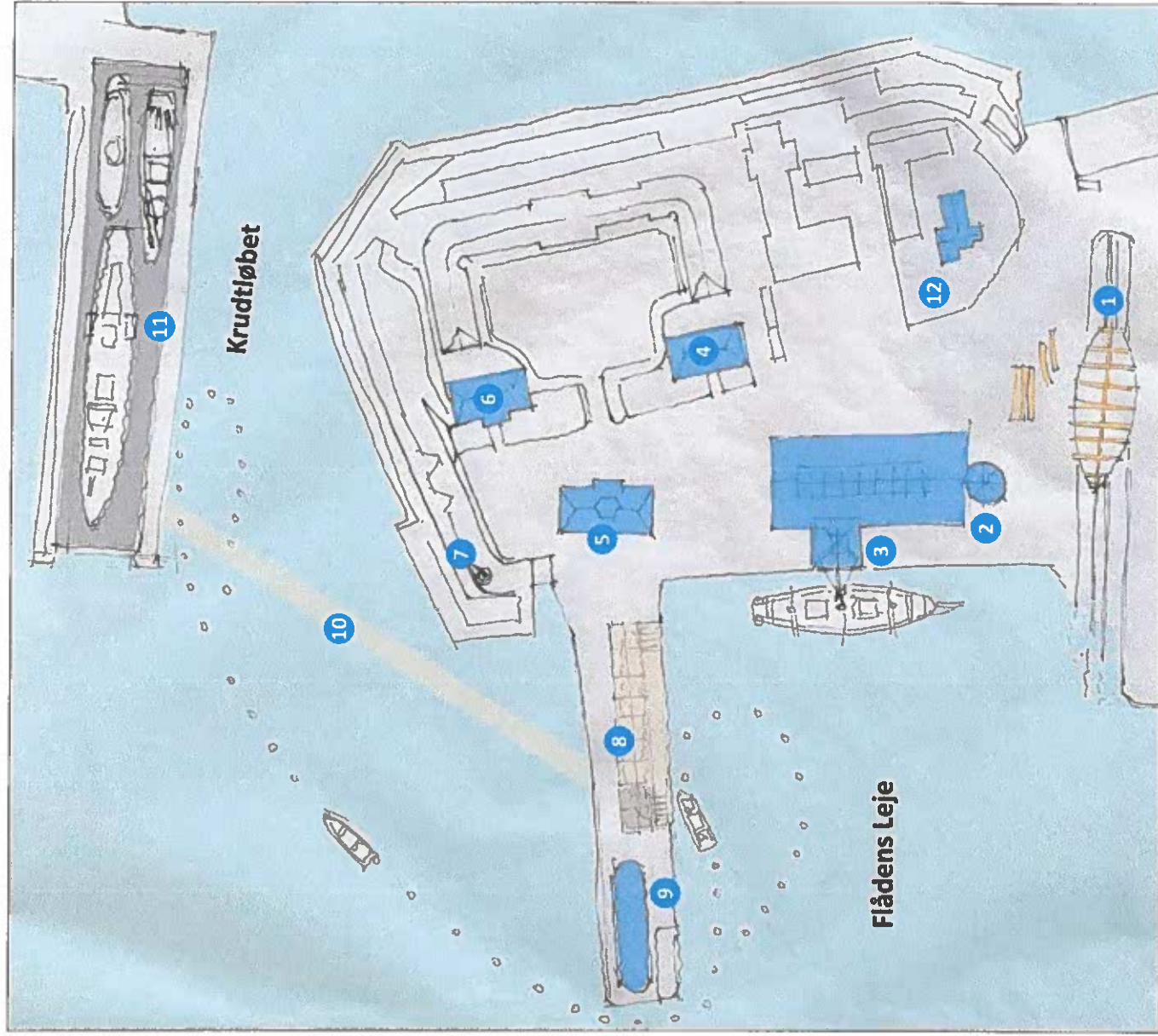
Publikumsflow

Publikum ankommer ved den rekonstruerede Bedding 1 på Marsmarken, hvor spanterne til Galathea rejser i en Building Workshop og hvor den besøgende kan gå i dialog med konstruktør, skibsbygger, smed, ciselør mfl. Beddingen og alle udearealer er ikke billetteret område og publikum kan derfor frit bevæge sig rundt på Elefanten, Sixtusbatteriet, Rigets Flag mm.

Billet og information

Billetten består af en chip, som et armbånd. Billetten købes i den centrale bygning "Under Kronen". Armbåndet giver individuel adgang til de fritliggende udstillingsbygninger, skibe og værksteder på Nyholtm i den restaurerede tørdok på den anden side af Krudtløbet

1. Galathea på Bedding 1
2. Planbygningen som det nye Orlogsmuseums store udstillingsbygning, bl.a. med Søværnets historiske Samlinger i et åbent publikumsmagasin. Bygningen markeres med en delvis rekonstruktion af den historiske søsætningspavillon.
3. Mastekranen som vartegn for det nye Orlogsmuseum.
4. Arresten med Orlogsmuseets Modebyggerlaug.
5. Under Kronen: med info, butik og billettering.
6. Kommandantbygningen med administration
7. Batteriet Sixtus med Rigets Flag
8. Elefantens fritægges under glas
9. Toiletter og driftværksted.
10. Boretunnel under Krudtløbet, forbinder Elefanten med tørdokken Refshaleøen.
11. Den kolde krigs skibe med Fregatten Peder Skram, Ubåden Sælen og torpedomissbåd Sehested.
12. Radiostationen OXA
13. Fast tøjreløs ældrevenlig færgeforbindelse over Krudtløbet, til og fra den reetablerede tørdok på Refshaleøen.

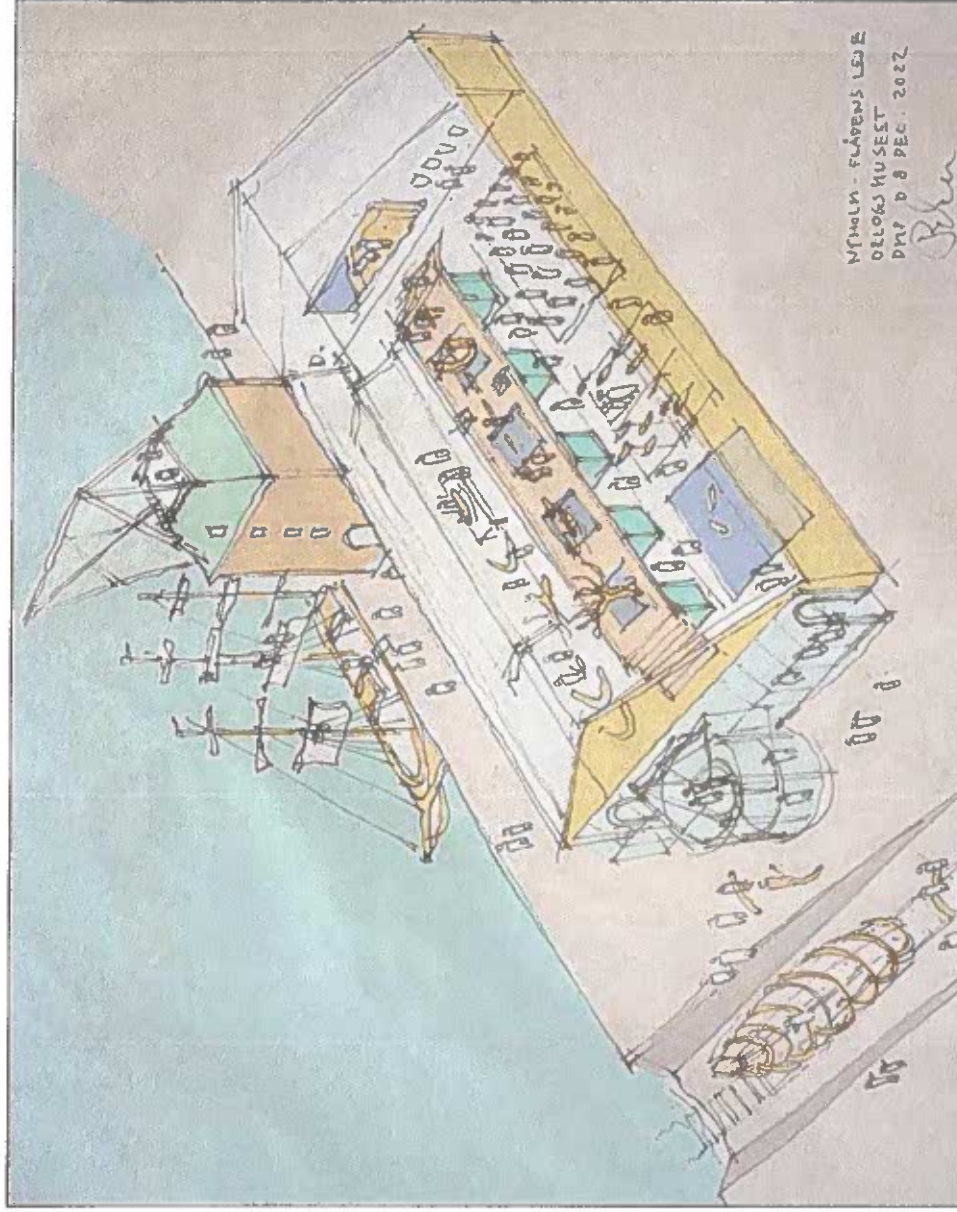
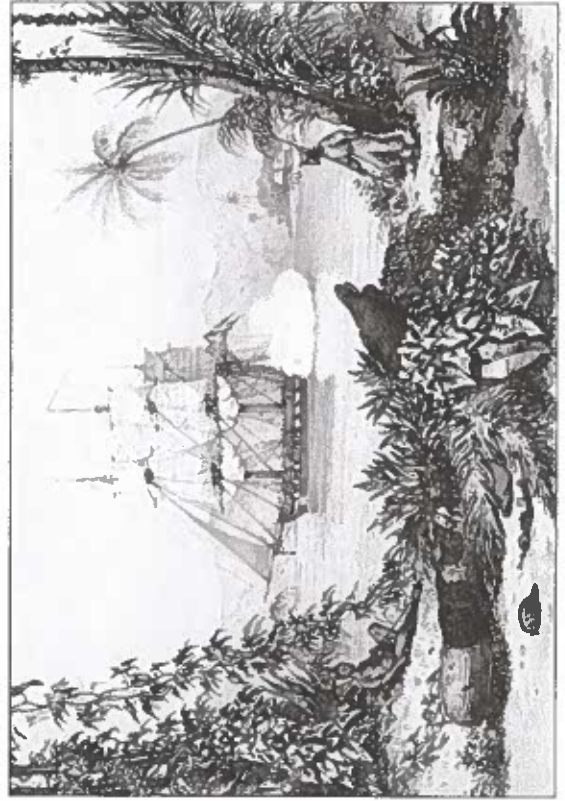
Rekonstruktion af Søsætningspavillonen

Orlogsmuseet afgrænses af Bedding 1. Bedding 1. med rekonstruktion i fuldskala af fx. Galathea, sætter den maritime stemning på Nyholm. Ved værftet møder publikum de store mængder Flådeeg og den karakteristiske tjærelugt, som fulgte med datidens værft som Nyholm. Publikum kan ved beddingen gå i dialog med de forskellige håndværksgrupper, skibstørneren, smeden, ciseløren etc. Yderligere kan fortællingen om den første videnskabelige Galathea 1. ekspedition foldes ud ved Søsætningspavillonen med genstande og beskrivelser fra togtet.

Galathea 1 (1845-47)
Korvetten Galathea ved Nicobarerne fra første Galathea ekspedition.
Byggeår 1831
Værft: Nyholm

Foto til højre: Fra Batavia Værft i Lejden, hvor der i dag bygges fuldskala flådefarøjer til formidlingsbrug i arbejdende maritime værktsteder.

Temaudstillinger i Planbygningen

Planbygningen tilføjes en let, transparent glas pavillion med en udsigtsplatform. I Planbygningen kan etableres en udstilling om flåden og Holmens historie samt flere mindre temaudstillinger og et åbent publikumsmagasin med genstande fra Søværnets historiske Samling.

Center for forsvarsviljen i Planbygningen

For at styrke forsvarsviljen inden danske befolkning og øge tilgangen af personale til det danske forsvar, etableres ved det nye Orlogsmuseum et center, der har til formål ved udstillinger og andre formidlingsaktiviteter at udvide kendskabet til forsvarrets baggrund og virke.

Orlogsskibet Elefanten udgraves

"Elefanten" udgraves

Kajlægget Elefanten er opkaldt efter linjeskibet, af samme navn. Denne store tredækker blev i lang tid anset for flådens bedste skib og benyttedes de første krigsår som flagskib.

"Elefanten" var admiral Gyldenløves flagskib i 1710 og deltog i kampen i Køge bugt den 4. oktober, hvor linjeskibet "Dannebrog" under Ivar Huitfeldt ledelse, sprang i luften, samt fægtningen under Pommern, den 28.30. september 1712, da en svensk transportflåde blev delvist ødelagt.

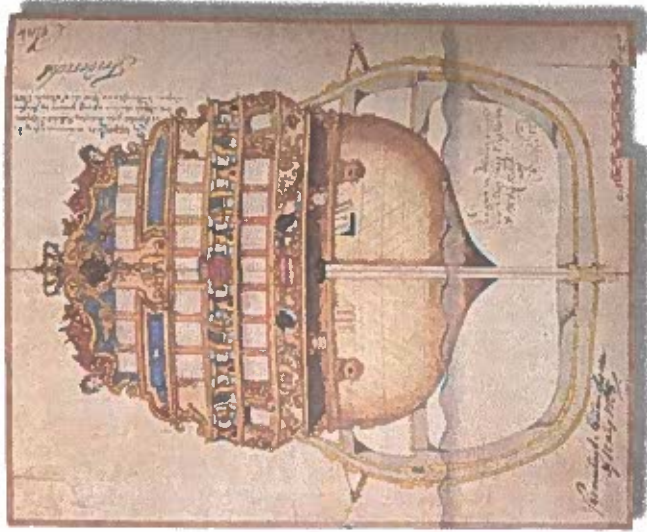
Arkeologisk snit

Elefanten udgraves som en Building Workshop med Københavns Museums arkæologer og studerende fra Kunstakademiets arkæologiske afdeling. Udgravningen overdækkes efterfølgende med et solidt dæk af hærdet glas, samt et snit i dybden, som vist på skitsen.

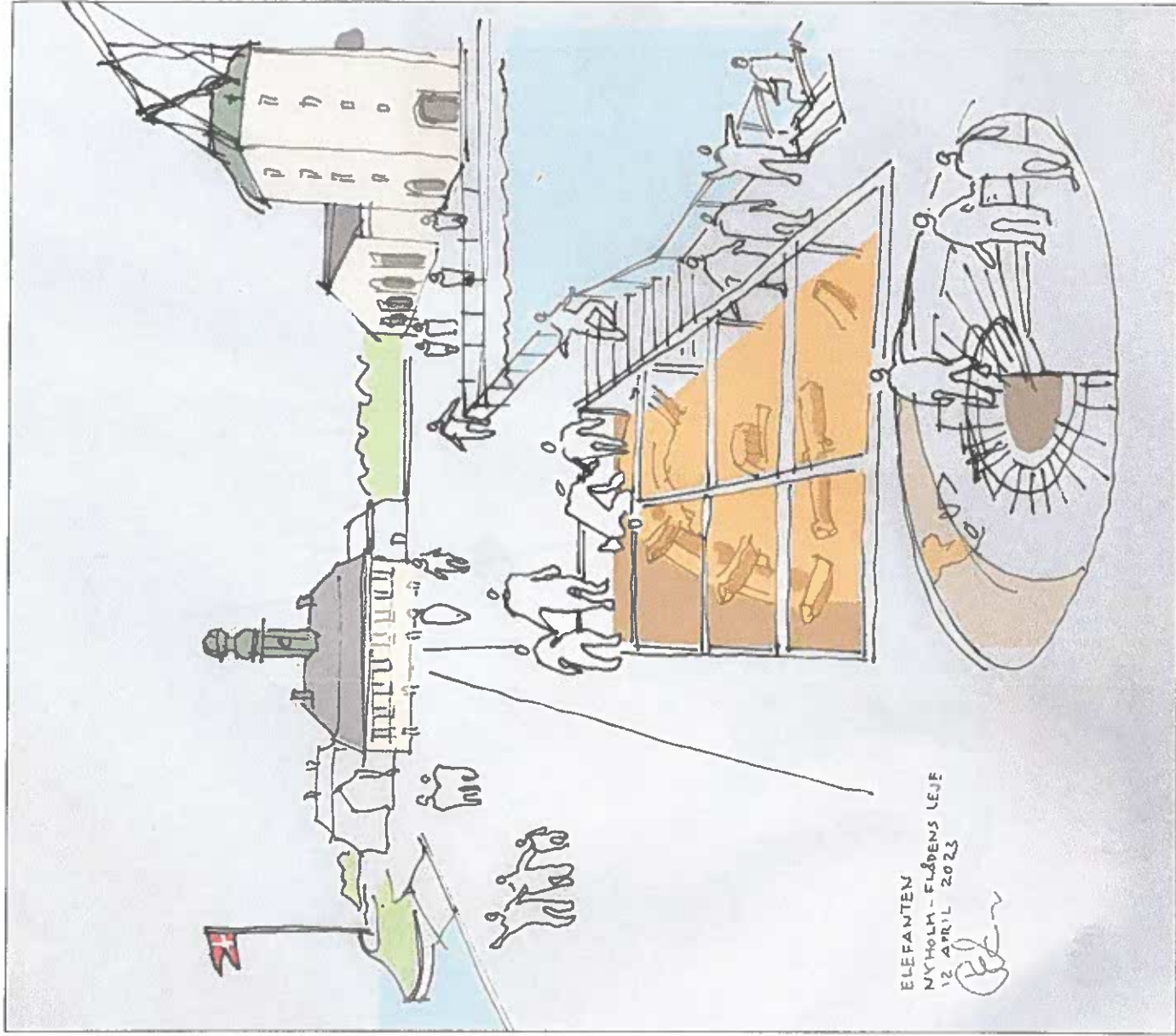
Ved udgravningen kan publikum via spindeltrappen gå ned i udgravningen af Elefanten og under Krudtløbet, over til tørdokken på Refshaleøen, hvor Kold krigens skibe forindles i den gamle restaurerede tørdok.

Elefanten i kamp i Køge Bugt 1710

Gallionsfigur og agterspejl af Elefanten
Lineskibet blev søsat i maj 1741

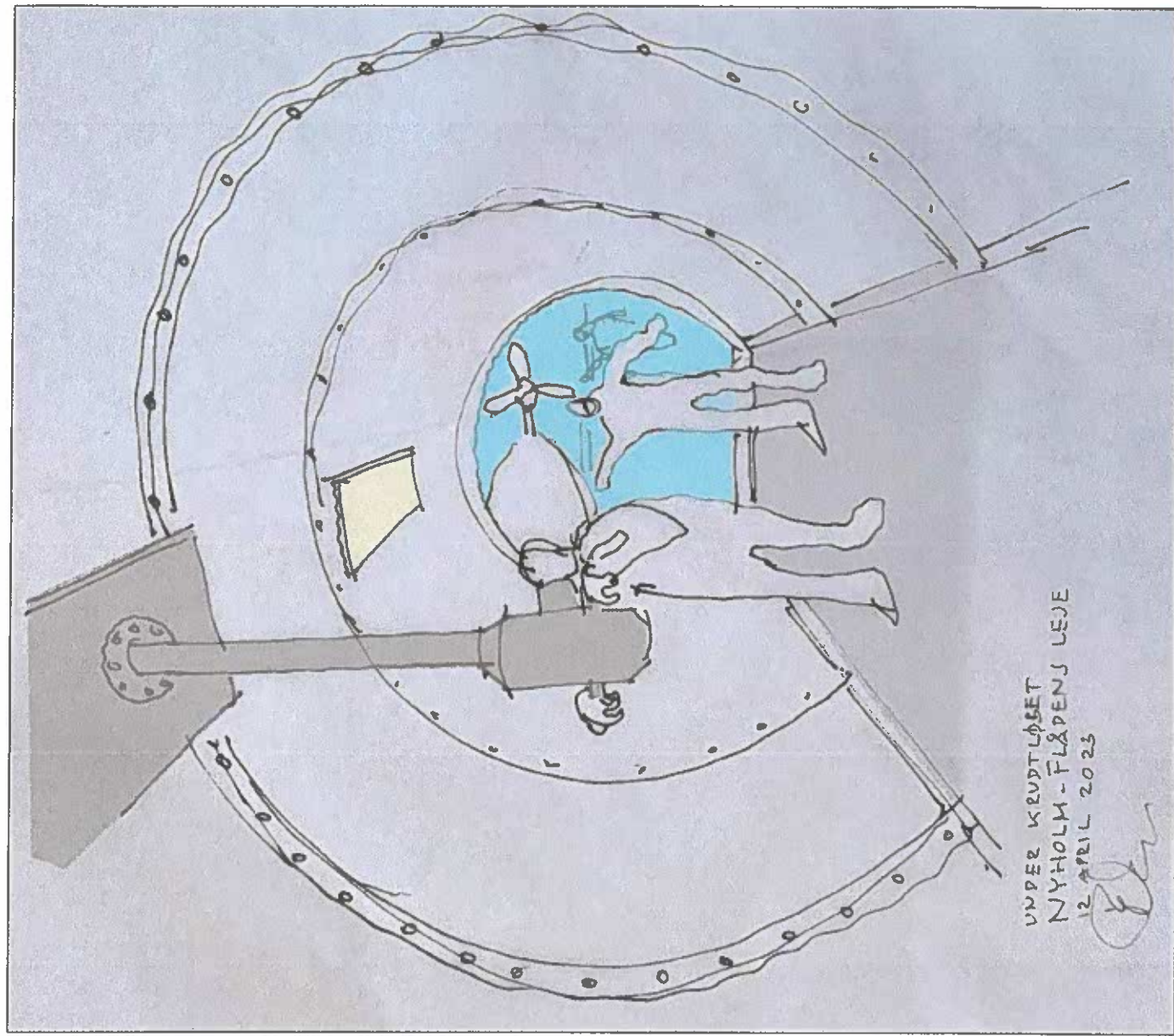

Under Krudtløbet

En boret tunnel

En boret tunnel under Krudtløbet forbinder de to værftssøer, fra udgravningen af Elepfanten til bunden af den restaurerede og tomte tørdok på Retshalsøen, hvor ubåden Sælen møder en i blå underhåndsbelysning og hvorfra man har adgang til Kold-krigens skibe.

Gangforløbet under vandet, kan være afbrudt af et ægte operationelt periskop, som giver den besøgende udsyn over Krudtløbets overflade, med Rigets Flag og kanonerne på Sixtusbatteriet.

UNDER KRUDTLØBET
NYHOLT-FLÅDENJ LEJE
12 APRIL 2023

[Handwritten signature]

Krudtløbet og Tørdokken

Vandvejen

Krudtløbet imellem Nyholm og Refshaleøen binder de to værftsøer sammen. Dampmaskinen til skrugefregatten Jylland blev fx udviklet af B&W og skrugefregatten løb af stabelen fra Bedding 1 på Nyholm.

Publikum transporteres imellem de to øer, over Krudtløbet med mindre eldrevne førerløse tur-både.

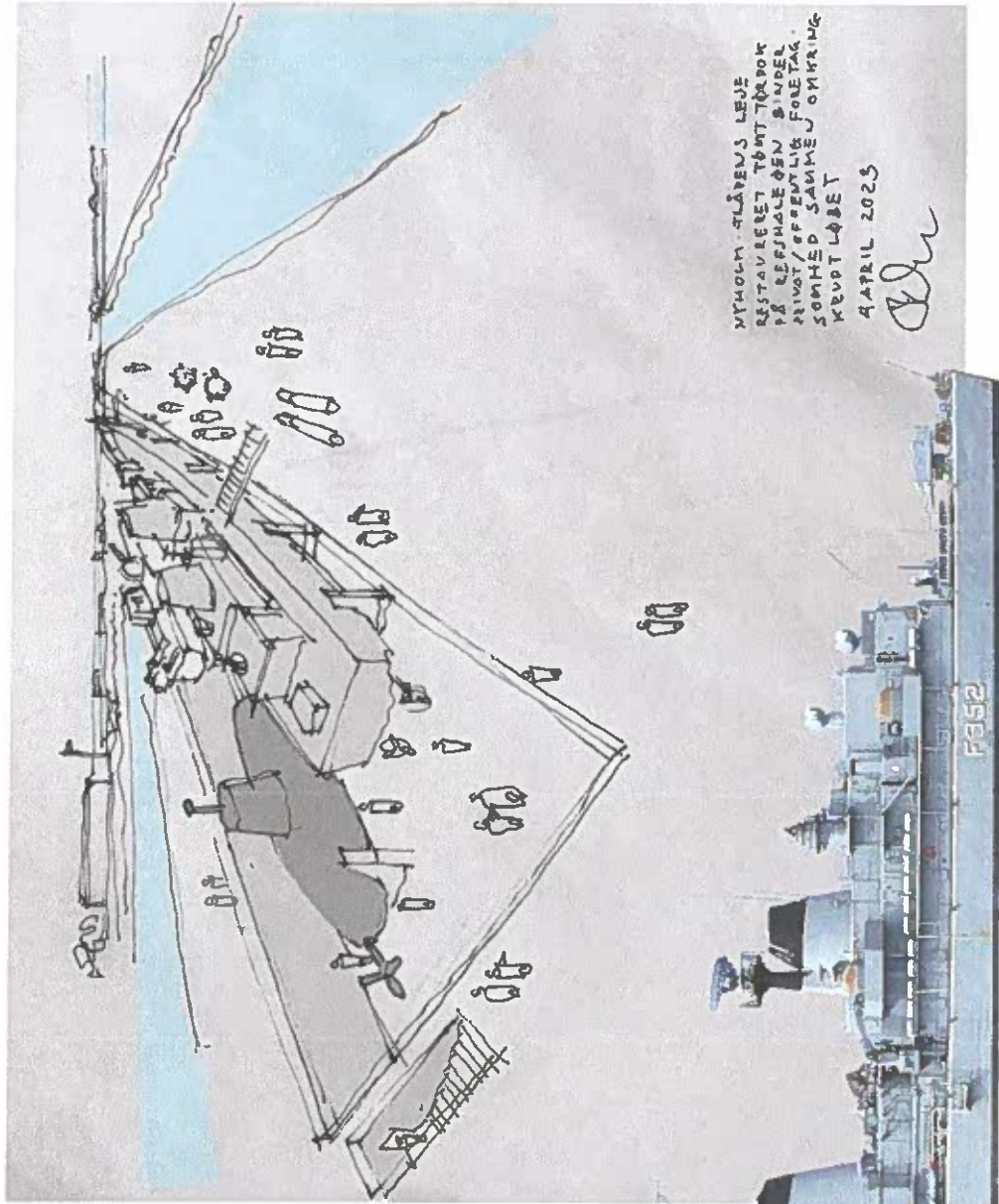
Et maritimt udstillingsrum

Tørdokkens gamle træport mod Københavns Havn restaureres og nye Grundfoss-pumper erstatter den gamle. Før vandet pumpes ud er Fregatten Peder Skram, ubåden Sælén og torpedomissilbåden Sehested, placeret på deres plads med understøtning på tørdokken bund.

Når tørdokken er tømt står de tre fartøjer i den korrekte vandlinje, som i Københavns Havn, men nu kan publikum bevæge sig under de tre fartøjer og opleve skrogform, skibsskruer og undervandsterning.

Lysshow

Om aftenen oplyses tørdokken med blåt laserlys, for at angive vandlinjen og for at skabe en under-vandstemning til de besøgende, evt suppleret med lyd-kulisse og videoprojektioner på de rå vægge.

NYHOLM - FLÅDENS LEJE
RESTAVERET TØMT TØRDKOK
PÅ REFSHALEØEN BINDER
RIGTIGT/OPREMLIGE FOLETAG,
SOMHED SAMME JOMKRING
KRUDT LØBET

9 APRIL 2023

Bl

